

ROMÂNIA – TEMERI ȘI PREGĂTIRI PENTRU TRECEREA LA MONEDA EURO

*dr. Gica Gherghina Negrea, Univ. Constantin Brâncoveanu, Brăila
dr. Gianina Ciorășteanu, Univ. Constantin Brâncoveanu, Brăila*

The New Member States are going now, after joining the European Union in 2004 (ten of them) and 2007(Romania and Bulgaria), on a new road, the one of introduction of the European currency – EURO. As various differences between them, in the economy stage, adoption of EURO will have different periods in the states who are expecting these. Achieving only the economic conditions is not the essential, an economic and social environment, favorable to the adoption of EURO is needed for a success process.

In this paper, we try to see the stage of adhesion to the Euro, the perception in the new member states, especially of the fears that are concern of the population and, in the end, a look at the stage and future actions of our country, hoping to introduce the Euro currency in 2014.

Trecerea la moneda euro reprezintă, așa cum de altfel se întâmplă în toate statele intrate în Uniune în ultimul val, prioritatea pentru perioada următoare, pregătirile și eforturile concentrându-se pe respectarea și îndeplinirea criteriilor stabilite la Maastricht.

1.1 Stadiul adeziunii la Zona Euro (ZE) în noile state membre (NSM)

Noile state membre ale Uniunii Europene au obligația de a adopta moneda unică EURO, odată ce îndeplinesc criteriile privind stabilitatea economică, definite de Tratatul de la Maastricht. În prezent, majoritatea se concentrează pe respectarea criteriilor referitoare la deficitul bugetar, datoria publică, inflație, ratele dobânzii și stabilitatea ratei de schimb.

Slovenia deja s-a alăturat ZE în 2007, în timp ce, Cipru și Malta se pregătesc să treacă la moneda euro în ianuarie 2008. Slovenia, cel mai nou membru al ZE, a fost mult timp văzut ca „elevul model” dintre NSM. A avut cea mai ușoară și directă cale către integrare. Ljubljana a decis, după 6 luni, ca prețurile să fie arătate doar în euro. După ce a aderat la ERM II în iunie 2004, și-a construit drumul prin reforme economice și financiare. În 2005, inflația a fost de 2,3% și PIB a atins nivelul de 83% din nivelul mediu în UE, având o rată de creștere economică de 3,9%. Astfel, în mai 2005, Comisia Europeană a propus Sloveniei să fie membru al ZE în mai puțin de 2 ani. Șefii de stat ai UE au fost de acord în iunie 2006 iar miniștrii de finanțe ai statelor membre, care au ultimul cuvânt în privința admiterii de noi membri, au oficializat decizia o lună mai târziu. În toamna anului 2006, un model de monedă slovenă, de 2 euro, a fost publicat. Avea ca imagine portretul poetului France Presseren, care a compus imnul național al Sloveniei și care e văzut ca cel mai faimos poet sloven. Adoptând moneda euro în ianuarie 2007, țara va intra în zona Schengen, și pentru prima jumătate a anului 2008, va prelua președinția UE²⁸.

Celelalte NSM ale Uniunii Europene

Pentru cele 10 NSM care au aderat la UE în 2004, adoptarea monedei euro este obligatorie în conformitate cu tratatele lor de aderare, în care fiecare dintre acestea au adoptat deja întregul corp de legislație europeană. Nici unul dintre NSM nu au luat în considerare opțiunea de opt-out (neparticipare) asemănător Danemarcei și Marii Britanii, în 1992. Astfel, fiecare din cele 10 state este așteptat să adopte moneda euro când criteriile de convergență sunt pe deplin realizate.

La începutul anului 2007, Cipru și Malta au aplicat pentru a adera la zona Euro. Comisia va analiza situațiile celor două state și, în concordanță cu criteriile de convergență, va recomanda miniștrilor de finanțe să accepte sau să respingă aplicațiile acestora.

Statele membre mai mici, non-membre ale ZE se pare că reușesc să adere mai repede decât statele mai mari. Într-adevăr, din 1999 și din a doua fază a ERM, Estonia, Lituania și Slovenia au aderat la ERM II în iunie 2004 (mai puțin de două luni după momentul aderării lor la UE) și în mai

²⁸ <http://www.eu4journalists.eu//index.php/romanian/>

2005, Cipru, Letonia și Malta au aderat, de asemenea. Statele Baltice se pregătesc să adere cât de curând le vor permite condițiile economice. Inițial, aceste țări estiamu să fie gata pentru adoptarea euro în perioada 2007 – 2008. Totuși, toate se luptă să îndeplinească criteriile de inflație.

Opinia publică a Uniunii Europene, în câteva NSM, e în schimbare. Mai mulți cetățeni simt că beneficiile statutului de membru s-au observat foarte puțin. Aceștia sunt în special suspicioși în ceea ce privește găsirea unui mod de a se poziționa în politica economică destul de restricționată pe care se pare că o reprezintă UEM.

Nu există însă o strategie comună sau un termen fix în privința introducerii euro în fiecare dintre noile state membre. La acest moment, cinci dintre noile state membre: Polonia, Republica Cehă, Ungaria, Bulgaria și România, nu au aderat încă nici măcar la ERM II (Exchange Rate Mechanism II – Mecanismul Ratelor de Schimb), iar una din condiții se referă la faptul că o țară trebuie să fie membră ERM II pentru o perioadă de cel puțin 2 ani înainte de a adopta moneda EURO²⁹.

Comisia Europeană urmărește sondarea opiniei publice în privința nivelului de cunoaștere, informare și a familiarizării cu moneda unică. Sondarea opiniei publice urmărește stabilirea stadiului percepției cetățenilor din NSM în perspectiva introducerii monedei unice.

În aceste sens, se urmărește:

- nivelul cunoașterii (ca însemne) și experiența în utilizarea monedei euro între cetățenii noilor state membre;
- percepția privind modul de informare, stadiul informării și cele mai potrivite canale de informare;
- percepția privind moneda unică, în ansamblu;
- așteptările și temerile privind adoptarea monedei unice.

Preocuparea Uniunii Europene pentru analizarea percepției asupra monedei euro nu este recentă, studiul prezent, realizat de The Gallup Organization, „Introduction of the Euro in the New Member States – Analytical Report”, la cererea Directoratului General al Departamentului Afacerilor Economice și Financiare, fiind cel de-al cinci-lea. Au mai fost realizate patru Eurobarometer Surveys în anii: 2004, 2005 și 2006 (primăvară și toamnă). Diferența este că, de această dată, sunt adăugate la NSM, Bulgaria și România.

Studiul s-a realizat în perioada 26-30 martie 2007, la întrebări răspunzând peste 11.000 de rezidenți, cu vârsta peste 15 ani, în 11 din NSM, ce urmează să treacă la moneda euro. Sondajul s-a realizat inițial telefonic (cu monitorizare de către calculator), dar, datorită acoperirii reduse cu telefonie fixă, în opt dintre state (Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, România și Slovacia) au fost intervievate „față în față” și câte 300 de persoane, în fiecare dintre acestea.

Analizarea opiniei publice reprezintă elementul esențial pentru instituțiile europene preocupate de crearea unei imagini bune monedei ce va asigura echilibrul economic atât de necesar bunei funcționări a UEM (Uniunii Economice și Monetare) și integrării avansate a economiilor statelor membre.

1.2 Temeri referitoare la introducerea monedei unice – pe ansamblu, o îmbunătățire a percepției asupra EURO

Temerile legate de trecerea la moneda unică sunt puține și împărțite de o minoritate a persoanelor intervievate. Majoritatea oamenilor nu sunt preocupați de inconveniențe de natură personală, cauzate de schimbare (56 %) și nici nu se tem că țara lor ar putea pierde astfel controlul economiei (55 %) sau că adoptarea euro ar avea un impact negativ asupra identității proprii țării (54 %, cu 1 % mai mult față de septembrie 2006).

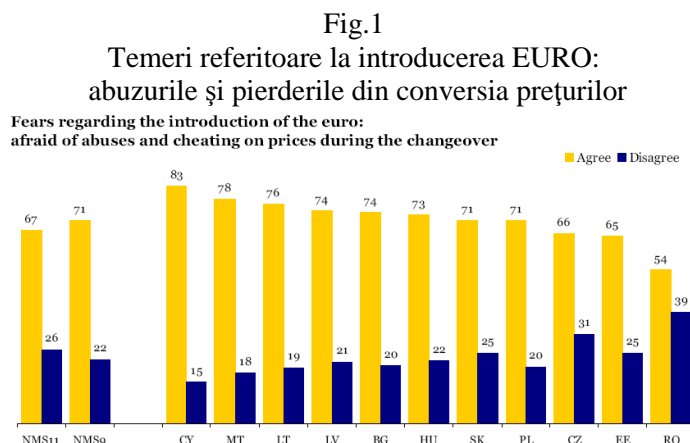
Oamenii se tem cel mai mult de posibilitatea unor abuzuri în perioada de trecere la noua monedă. Două treimi din cetățeni se tem că ar putea fi „înșelați” în procesul schimbării (67 %). Oricum, toate aceste rezultate sunt mult mai mici față de cele din septembrie 2006 (-6), ceea ce arată o îmbunătățire a percepției privind trecerea la moneda euro.

a) Posibile abuzuri și încălcări ale legii pe parcursul trecerii la EURO

Acestă temere este împărțită de majoritatea respondenților. Mai mult, dovedește o similaritate cu rezultatele obținute în statele aflate acum în ZE, înainte de a trece la moneda unică. Acestă temere a scăzut ușor, față de septembrie 2006, dar, două treimi din cetățeni din NSM încă sunt

²⁹ [www.europa.eu/publications/Introduction of the Euro in the New Member States – Analytical Report](http://www.europa.eu/publications/Introduction_of_the_Euro_in_the_New_Member_States_-_Analytical_Report), The Gallup Organization, may 2007

îngrijorați (73 %, -6 %). În același timp, ponderea celor ce nu resimt nici o temere privind trecerea la moneda EURO a crescut cu 2 %, de la 24 % în septembrie 2006, la 26 % în martie 2007. A crescut de asemenea și ponderea celor indeciși, de la 3 % la 7 %.

Sursa: The Gallup Organization, *Introduction of the Euro in the New Member States – Analytical Report*, pag. 49

Respondenții din Cipru sunt cei mai preocupați, de perspective de a fi înșelați (83 %), urmați de cei din Malta (78 %) și Lituania (76 %). Atât la ciprioți cât și la maltezi proporția se păstrează față de septembrie 2006. Românii sunt împotriva trecerii în cea mai mare proporție din statele analizate (39 %), urmați de cehi (31 %), estonieni și slovaci (25 %).

În martie 2007 (ca de altfel și în septembrie 2006) în toate statele proporția celor ce se tem de abuzuri și pierderi de pe urma creșterii prețurilor prin cinversie, depășește semnificativ pe cea a celor ce au încredere că prețurile vor fi corecte și nu vor fi abuzuri. Cea mai mică diferență între respondenții ce sunt de accord și cei ce nu sunt, se găsește în România (54 % la 39 %) iar cea mai mare diferență în Cipru și Malta, două state ce urmează să intre în ZE în 2008 (83 % la 15 % și 78 % la 18 %).

Observând modificările față de septembrie 2006, cu o singură excepție, proporția celor ce se tem de abuzuri pe parcursul trecerii la moneda unică a scăzut. Ungaria este singura țară în care s-a observat o creștere, cu 2 %, iar cea mai mare scădere s-a produs în Cehia, Lituania și Malta, câte 5 % în fiecare, mai puțin (4 %) în Polonia și Estonia și 3 % în Slovacia, și doar 1 % în Cipru și Letonia.

b) Pierderea identității naționale

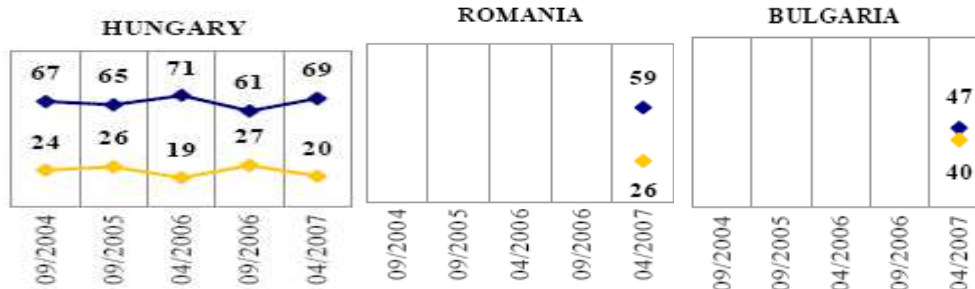
În martie 2007, majoritatea celor ce au răspuns nu considerau că adoptarea monedei euro va cauza pierderea identității țării lor (54 %), o valoare în creștere cu 1 % față de cea din septembrie 2006.

Doar cu 4 % mai puțin față de septembrie 2006, respectiv 33 % din respondenți, consideră contrariul, dar crește cu 3 % ponderea indecișilor, ajungând la 13 % din respondenți.

Românii și ungurii nu sunt de acord cu afirmația că “adoptarea monedei unice va determina pierderea identității naționale” (59 %, respectiv 69 %), urmați de slovaci cu 58 %, maltezi și ciprioți cu 57 %, respectiv 55 %.

Periclitarea identității naționale se pare că este temerea cea mai mare pentru cetățenii din țările baltice, la fel ca și în ultimul sondaj, 65 % din lituanieini și 52 % din estonieni sunt de această părere.

Fig. 2
Pierderea identității naționale
nu reprezintă o temere a cetățenilor români și ungari

Sursa: The Gallup Organization, *Introduction of the Euro in the New Member States – Analytical Report*, pag. 50

c) „Neplăceri pe care introducerea EURO vi le-ar cauza personal”?

Jumătate dintre respondenții din NSM nu sunt de acord cu afirmația potrivit căreia „introducerea monedei euro le-ar cauza o mulțime de probleme”, dar mai mult de 1/3 se așteaptă la diferite neplăceri. Această situație s-a modificat ușor față de septembrie 2006, mai puțin de 3% dintre cetățeni sunt de acord cu declarația anterioară, procentul situându-se la același nivel cu cel înregistrat în aprilie 2006. Procentul de cetățeni care consideră că introducerea euro nu le va cauza nici un inconvenient a rămas neschimbat din septembrie 2006, adică 56% (vezi tabelul 1).

Numărul de respondenți care consideră că nu vor fi afectați personal de introducerea monedei euro este cel mai ridicat în România unde, 63% nu sunt de acord cu afirmația, dar, se înregistrează nivele ridicate și în Polonia și Cipru, 59% respectiv 58%. La popul opus se află cetățenii din Letonia, Estonia și Cehia.

În ceea ce privește această afirmație, se remarcă un trend pozitiv: în cinci dintre cele nouă NSM procentul celor de părere că introducerea euro nu le va cauza nici un inconvenient a crescut. În opt din acestea procentul celor care nu sunt de acord cu afirmația l-a depășit pe cel al celor care consideră afirmația corectă, doar în Estonia raportul fiind de 50% la 50%.

Tabelul 1

Neplăceri ale introducerii monedei EURO

	Acord (%)	Dezacord (%)
04.2007 %NSM11	35	56
09.2007%NSM10	35	56
04.2006%NSM10	35	58
09.2005.%NSM 10	39	51
09.2004 %NSM10	36	54

Sursa: The Gallup Organization, *Introduction of the Euro in the New Member States – Analytical Report*, pag. 52

În trei dintre cele nouă NSM, procentul celor care consideră că vor fi afectați de introducerea monedei euro a crescut. Cea mai mare creștere se înregistrează în Estonia (7%), urmată de Letonia (6%) și de Cehia (5%). În alte cinci, putem observa descreșteri semnificative, în Malta cu 9% și în Cipru cu 6%, iar descreșteri moderate s-au înregistrat în Ungaria, Lituania (4%) și Polonia (3%). În Slovacia procentul a rămas neschimbat din septembrie 2006.

Privind întrebarea din perspectivă inversă, procentul respondenților care nu sunt de acord cu afirmația a crescut în cinci țări și a scăzut în patru. Comparativ cu septembrie 2006, numărul cetățenilor care nu sunt de acord cu afirmația: „introducerea euro nu va cauza nici un inconvenient” a crescut cu 12% în Cipru, cu 10% în Malta și cu 5% în Ungaria. O creștere mai modestă se observă în Lituania, doar de 3%, și în Slovacia, 1%. Descreșteri notabile pot fi observate în Cehia și Estonia (6%), Letonia (4%) și mai mici, în Slovacia (1%).

Sunt doar două NSM în care proporția celor ce sunt de acord cu afirmația o depășește pe cea a celor care nu sunt de acord. Aceste țări sunt Letonia (53% vs. 41%) și Lituania (51% vs. 40%). În

Estonia, comparativ cu septembrie 2006, s-a înregistrat o schimbare remarcabilă. În septembrie raportul era de 52% vs. 39% în favoarea celor care nu erau de acord cu afirmația, iar în prezent, raportul dezacord vs. acord este 46%. O întoarcere spectaculoasă de situație poate fi observată și în Malta unde, în septembrie 2006, raportul dezacord vs acord era de 48% vs. 46%, pentru ca, în prezent, să fie de 56% vs 39%.

d) Pierderea controlului asupra politicii economice naționale

În concordanță cu rezultatele anterioare, un număr mare de respondenți din NSM, nu sunt de acord cu afirmația potrivit căreia “adoptarea monedei euro va duce la pierderea controlului asupra politicii economice naționale”. Această perspectivă a rămas neschimbată din septembrie 2006, dar este mai accentuată decât în 2005. Mai mult de jumătate dintre respondenți, 55%, au declarat că nu este cazul ca introducerea monedei euro să ducă la pierderea controlului asupra politicii economice naționale.

Numărul de respondenți indeciși, la această întrebare, a crescut semnificativ, cu 4%, ajungând la 18%.

O analiză pe țări ne arată că 68% dintre cetățenii Ungariei, 58% dintre cetățenii Slovaciei și 56% dintre cei ai Poloniei nu se tem de pierderea controlului asupra politicii economice naționale.

Lituanienii, ciprioții și cehii sunt cei mai îngrijorați de consecințele introducerii euro asupra controlului propriei economii. Astfel, 50% dintre lituanieni, 39% dintre ciprioți și cehi sunt de acord cu afirmația. În Letonia, numărul celor care nu sunt de acord cu afirmația de mai sus îl depășește pe al celor care își exprimă acordul, cu 50% vs. 30%

În septembrie 2006, în Cipru, proporția respondenților care considerau afirmația ca fiind adevărată era mai mare decât a celor care o considerau falsă, dar, în martie 2007 raportul s-a schimbat în favoarea celor care o considerau falsă.

Proporția celor care consideră astfel a crescut semnificativ în Cehia, cu 8%, și ușor în Lituania și Slovacia, cu 2 respectiv 1%. Schimbările cele mai semnificative se observă în Ungaria unde, proporția respondenților care nu sunt de acord cu afirmația de mai sus a crescut cu 12%, iar proporția celor care nu sunt de acord a scăzut cu 9%.

Proporția celor care nu sunt îngrijorați a crescut în toate țările, cu excepția Cehiei, Letoniei și Poloniei unde ratele sunt neschimbate.

1.3 România – influențe asupra întreprinderilor, în perspectiva introducerii EURO

Perioada 2007 – 2013 este considerată de majoritatea specialiștilor ca una de pregătire pentru adoptarea monedei EURO, ceea ce constituie o oportunitate deosebită de continuare a reformelor și de reducere a disparităților economice regionale. Îmbunătățirile în ceea ce privește convergența reală trebuie făcute de o manieră care să nu afecteze criteriile de convergență nominală, adică menținând echilibrul macroeconomic.

De aceea, prima ediție a Programului de Convergență³⁰ are pentru România o importanță deosebită, fiind primul program care evaluează posibilitățile de dezvoltare economică durabilă, în condițiile promovării politicilor de atingere a convergenței și sustenabilității finanțelor publice.

În esență, calendarul pentru adoptarea monedei EURO reprezintă o problemă de optimizare temporală, în care viteza este dictată de o analiză cost-beneficiu, supusă următoarelor exigențe:

- (i) îndeplinirea pe o bază durabilă a criteriilor de convergență nominală;
- (ii) realizarea unui nivel satisfăcător al criteriilor de convergență reală;
- (iii) reducerea intervalului de timp petrecut în mecanismul ERM 2 la durata minimă obligatorie de 2 ani.

Deși se stipulează că după aderarea la Uniunea Europeană, politica monetară și valutară a fiecărui stat devine obiectul interesului comun, este în același timp evident că opțiunile de strategie monetară și valutară după aderarea la UE constituie, în principal, o responsabilitate și o prerogativă a statului membru respectiv.

Calendarul propus de autoritățile române pentru intrarea în mecanismul valutar ERM II și, în cele din urmă, pentru adoptarea monedei euro, trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- să permită un interval de timp suficient pentru realizarea exigențelor (i) și (ii);
- să fie suficient de ambițios pentru a concentra voința politică în direcția continuării reformelor.

³⁰ Programul de Convergență 2006-2009, Guvernul României, ianuarie 2007

De exemplu, în ceea ce privește menținerea deficitului public, acesta va rămâne sub 3 % din PIB, pentru a menține criteriile aderării, după ce Comisia Europeană estimase că va ajunge până la 3,2 %, față de previziunile anterioare de doar 2,6 %³¹.

Avantaje pentru întreprinderile românești

Întreprinderile românești participante la piața unică, beneficiază acum de avantajul de a participa la schimburi comerciale într-o singură entitate geografică, costurile de conversie asociate utilizării masive a unei monede fiind, în mod evident, mai puțin ridicate decât cele asociate unei utilizări de 11 monede diferite și este mai facilă acoperirea exporturilor față de rata de schimb a unei singure monede ca și în situația în care se ține seama de 11 monede.

EURO aduce o transparență totală a diferențelor de impozitare, care ar putea crea unora din statele membre tentația dumpingului fiscal. Iar acest lucru i-ar prejudicia pe toți, pentru că s-ar traduce fie printr-o scădere a încasărilor - lucru ce ar putea pune în pericol finanțele publice, fie printr-un transfer al principiilor de impozitare înspre facturile cele mai puțin mobile, adică înspre salarii. Și nimeni nu dorește să crească costul muncii, dimpotrivă.

Pe plan macroeconomic, EURO va accelera fenomenul convergenței prețurilor. Diferențe importante există într-adevăr în UE. Variațiile de prețuri rămân, în medie, mai mari cu 30 % pentru produsele farmaceutice și cu 15 % pentru industria chimică sau produsele alimentare.

Transparența adusă de EURO, care face ca prețurile să fie mult mai simple de comparat, întărește concurența pe toate piețele de bunuri și servicii pentru întreprinderi, dar și pentru bunurile de consum. Creșterea rapidă a comerțului electronic accentuează și mai mult acest fenomen de convergență a prețurilor, permițându-i cumpărătorului să își caute oportunitățile cele mai atractive.

Pentru a pregăti această concurență acerbă, întreprinderile tind să se regroupeze. Încep să apară fenomene de concentrare în diferite sectoare, cum ar fi cel de distribuție sau cel bancar, unde fuziunile și achizițiile se desfășoară într-un ritm rapid.

Avantajele monedei unice³², pentru firmele ce derulează în mod constant operațiuni de comerț exterior sunt:

- evitarea necesității de schimb a banilor și a cheltuielilor care le însoțesc (comisionul bancar, salariul angajaților pentru gestionarea valutei). Aceste costuri sunt diferențiate pe categorii de operațiuni, dar oricum, reprezintă un procent mai însemnat în cazul firmelor cu cifră de afaceri mică;
- absența variabilității cursurilor elimină implicit riscul valutar. Numai firmele foarte mari au posibilitatea, prin diferite tehnici, de altfel imperfecte și foarte costisitoare, să se acopere contra expunerii la risc valutar;
- contabilitatea în interiorul firmelor ar deveni mult mai simplă decât cea existentă în cazul operațiunilor în mai multe monede. Ar fi înlăturată incertitudinea decurgând din modificarea neașteptată a cursului valutar și ar fi astfel stimulat comerțul și investițiile;
- ușurința în compararea prețurilor produselor și serviciilor;
- existența monedei unice este un factor de stabilitate a prețurilor și de consolidare a cursului valutar real. Aceasta elimină costurile provocate de inflație: rate înalte a dobânzilor, care descurajează investițiile, prima de risc pe care piețele financiare o aplică asupra monedelor considerate insuficient de antiinflaționiste, ar fi eliminată incertitudinea;
- stimularea plasamentelor în diferite categorii de titluri exprimate în EURO, acestea fiind privite la fel cu plasamentele în exterior;
- pentru guverne vor dispărea constrângerile tradiționale în privința bilanțelor de plăți, piața financiară fiind capabilă să finanțeze ușor aceste deficite deoarece nu mai există riscul valutar.

În concluzie, UEM a fost concepută și funcționează cu succes. Aceasta arată capacitatea europenilor și a instituțiilor create pentru realizarea acesteia, de a duce la capăt un proiect major. Pentru prima dată, după sute de ani (de la moneda unică a Imperiului Roman), majoritatea europenilor vor avea aceeași monedă. Noi, românii, sceptici în posibilitățile noastre de a participa activ la acest proiect, trebuie să ne unim eforturile cu ale tuturor statelor membre, pentru a ne oferi nouă, dar mai ales copiilor noștri, o Europă nu doar unită, ci și dezvoltată.

³¹ **Romania vows to hold deficit below 3.0 per cent of GDP**, 10 May 2007, <http://www.eubusiness.com/euro/>

³² http://www.euro-info.ccir.ro/lucrari-studii-caz.htm/Impactul_introducerii_euro